

Očividně tím myslí sebe, ale rozhodne se neodbočovat a zeptá se:

„No ale, jak se má? Teď už bude dost stará.“

Eva zaraženě mlčí. Ostatně, co by měla odpovědět? Vyprávět, že v Berlíně bezprostředně po válce znásilnili matku před dceřinýma očima čtyři Rusové? Že to trvale poškodilo její psychiku a krátce nato si vzala život, když spolýkala čtyřicet tablet veronalu?

„Takže,“ trvá na svém matka, „jak se má stará Margarete? Vrásky a umělé zuby?“

Krutě se pochechtává, znechucuje mě to. Po chvíli se uhodí rukou do čela a zapiští: „Silberberg! Jmenoval se Silberberg, ten Žid, s kterým měl tvůj otec podnik na... počkej... nevzpomínám si. Mám pravdu?“

Její úlisný a zlomyslný hlas se mi hnuší.

„A po Norimberských zákonech ho tvůj otec z podniku vyhnal, není to tak?“

Eva zbledla.

„Tehdy jsem ještě nebyla na světě,“ zmůže se přesto na odpověď. Obdivuji její sebekontrolu.

„Ale toho Silberberga vyhnal, není to tak? Tvůj otec ti o tom musel někdy říct. Byl to věrný člen strany, moje drahá, nikdy na něj nezapomeň.“

Vrtí sebou, chce věc řádně probrat. Dráždí mě to. Završí mě dlaně a já si v tu chvíli uvědomím, že v levé ruce ještě držím ty proklaté kytky. Podám jí je.

Jako by vybuchla radostí: spustí sérii štkavých výkřiků a ukazuje kytici zvědavcům, kterých mezitím dost přibýlo. Připadám si jako uprostřed jeviště, nedobrovolná protagonistka podřadného melodramatu. Výstup mi připadá vulgární a směšný. Vše je jiné, než jak jsem si to představovala. Přeji si, abych byla jinde, abych sem nikdy nepřišla. Tahle žena, má matka, si nezaslouží mou námahu a dobré úmysly.

Dívám se na ni. Teď vytáhla z kytice několik květin a hází je zvědavcům, senilní a patetická, surová a romantická. Takoví byli členové Himmlerovy černé gardy, včetně žen jako ona, SS v sukních.

Žaludek mi stahuje tupá tíseň. Vzduch je zatluchlý, potřebuji kyslík.

Fräulein Inge mi musí číst myšlenky. Jde otevřít okno. Ale náhle se matka otočí, podívá se na Evu a rozzářená zakřičí: „Už vím, kde jsem toho Silberberga viděla! V táboře. Při příjezdu si dovolil uvést mé jméno v aufnahmebaracke, rozumíš tomu?“

Rozhlíží se kolem, jako by čekala aplaus.

„Uvedl mé jméno, protože jsme se jednou potkali ve vaší vile,“ a teď na Evu upře obviňující pohled, „asi si namlouval, že se díky tomu budu chovat k jeho dceři ohleduplně, že ji snad zachráním od jedu na krysy!“ Pronikavě se uchichtává a pomrkává na přítomné.

Já ten příběh znám.

Silberberg byl deportován do Birkenau se starý-

mi rodiči, vážně nemocnou ženou a třemi dětmi, kterým bylo pět, šest a třináct let. Nejstarší dcera Edith byla poslána na nucené práce ve válečném průmyslu poblíž lágru a Osvětim přežila. Eva se s ní setkala v roce 1968 v Berlíně. Po válce se vdala za učitele hudby, jenž něžně střežil její noci sužované nočními můrami. Přízrak z Birkenau ji neopouštěl. Dlouho v sobě nedokázala udržet žádné jídlo a trpěla vážnými záchvaty paniky. Než našla alespoň zdání klidu, byla mnoho let nucena chodit na psychoterapii.

Její otec byl po příjezdu do Birkenau poslán do jednoho z těch obávaných pobočných táborů a tam zemřel. Často se pracovalo pod zemí, razily se tunely ve skalních stěnách. Ošacení a jídlo bylo nedostačkové a nekvalitní, hygienické podmínky devastující, riziko tyfu obrovské, cholera a skvrnitý tyfus likvidovaly oběti během několika málo měsíců. Silberbergovi rodiče, jeho nemocná žena a malé děti ihned skončili v plynové komoře.

Jsem už vyčerpaná a poníženečně mrknu na fräulein Inge, která náhle bere situaci do svých rukou. Nejprve vyzve zvědavce, aby se vzdálili, pak se snaží mou matku překvapit úhybným manévrem.

„Neukážete mi ho?“ zeptá se a ukazuje na medvídko, který jí čouhá z kapsy.

„Není můj!“ protestuje matka s dětinskou tvrdohlavostí.

„Jenom na chvíli,“ trvá na svém fräulein Inge a směje se.

„Nechci!“ opakuje matka dopáleně.

A rázem změní taktiku. Obrátí se na mě s něžným a odzbrojujícím výrazem, usměje se, snaží se mě ukonejšit.

„Můžu si ho nechat, vid’?“ ptá se a ukazuje na medvídku. Ne, nechci, nechci, aby ho měla.

Fräulein Inge předstírá, že jí ho chce vytáhnout z kapsy, ale ona ji překvapivě čile chytí za ruku.

„Ach, mě jen tak nenapálíte, já ještě nejsem tak senilní!“

V tom zmatku ale medvídek spadl na zem. Matka ho dychtivě sleduje: „Zvedněte ho někdo, chci ho! Je můj, nikomu ho nedám.“

Eva se sehne a podá jí ho. Matka toho využije a osloví ji: „Takže ty jsi Eva, dcera Ludwiga a Margarety?“

Nestydatě si ji prohlíží.

„Ano,“ přikývne, „za mlada jsi musela být hezká, ale teď už jsi stará.“

Cítím, jak jsem čím dál tím podrážděnější. Chtěla bych zasáhnout, ale nedokážu to.

„I tvá matka byla velmi hezká,“ pokračuje, jako by se jí náhle vrátila paměť, „byla ale ješitná. Nechala si upravit prsa, jenomže tehdy v tom ještě lékaři nebyli příliš zběhlí. Chirurg byl kretén, zůstaly jí přílišné jizvy. Po zákroku jí to všechno zhnisalo.“

Chechtá se. „Já jsem nic takového určitě nepotřebovala, a pak... vždycky jsem měla posvátnou hrůzu z nemocnic.“

Nakloní hlavu, přeje si jazykem po fialových rtech a změní téma:

„Co se stalo s vaší vilou?“

„Byla vybombardovaná,“ odpoví Eva.

„Ach ano, vzpomínám si. Tvůj otec nechal na vašem pozemku postavit Speerův bunkr.“

To byla pravda, Eva, její matka, dvě služebné a kočka Berny se zachránily díky Speerově bunkru.

Jednalo se o malou, geniální stavbu, jež byla pojatá tak, aby ochránila své obyvatele proti nárazové síle bomb. Projekt vypracoval sám Albert Speer, führerův architekt, pak ministr říšského zbrojního a válečného průmyslu. Byl přirozeně dost nákladný a mohli si ho dovolit jen ti nejmovitější.

Má matka, která to dobře ví, se ušklíbne: „Kdyby tvůj otec nebyl bohatý, dnes bys tady nebyla.“ A plácne Evu hrubě přes záda.

Hned potom se zamračí. „Ten zrádce Speer...“ vybuchne zlostně. „Měli ho pověsit, ale on vyvázl jen s vězením.“ Je čím dál zasmušilejší, jako kdyby se to stalo teprve včera.

„A chtěl führera otrávit, a s ním všechny, co bydleli v bunkru,“ pokračuje rozhořčeně. Aniž si toho všimla, sklouzla opět do svého světa.

Je to pravda, Speer zamýšlel Hitlera zabít smrtí-

cím plynem, který by vpustil do vzduchového potrubí. A já se pokaždé, když o tom zaslechnu, rozřesu při pomýšlení, že na začátku prosince roku 1944 jsme já a můj bratr prostřednictvím tety Hildy, sestry mé macechy, která pracovala na ministerstvu propagandy, strávili pár dní v bunkru coby „zvláštní führungovi hosté“.

Krátce nato matka rázně změnila téma. Probodne ubohou Evu pohledem a vrátí se k tomu, co ji očividně trápí.

„Drahá, kolik je ti let?“

A když slyší odpověď, okázale znechuceně vykřikne: „To už jsi tak stará?“

To je příliš.

„Eva a já jsme stejně staré, víš to?“ zasáhnu poněkud příkře.

Ona si mě zklamaně prohlíží, její tvář se zaka boní: „To není možné. Nechci. Nemohu mít tak starou dceru!“ Přejede pohledem po svém vlastním těle: „Já jsem ještě hezká a ještě nejsem tak sešlá. Jak můžu mít dceru, která vypadá jako stará škatule?“

Fräulein Inge ji pokárá: „Nemůžete být neuctivá k vaší návštěvě.“

„Řekla jsem jen pravdu,“ odpoví ona uraženě. „Řekla jsem jen to, co si myslím, je to snad zakázané?“

Hodí květiny na zem.

„A tyhle kytky nechci! Ještě jsem neumřela a tyhle kytky nechci. Ani je nemám ráda, mně se líbí jen žluté růže.“

Zamračeně mlčí, medvídka drží pevně v hrsti. A znenadání se zeptá: „Líbí se ti mé šaty?“ Zaskočeně bezmyšlenkovitě přitakám.

„Líbí se ti barva?“

„Ano,“ zalžu.

„Mají stejnou barvu jako moje uniforma,“ prohlásí. Nakloní se ke mně a zašeptá: „Poslala jsem ji kamarádům, víš kam, ne?“ spiklenecky na mě koukne.

Odpovím spíše neutrálním pokynutím. Matčinu uniformu SS jsem viděla u ní doma v roce 1971. Vytáhla ji ze skříně s okázalou nostalgií a požádala mě, abych si ji zkusila. Odmítla jsem.

„Všechny moje šaty mají tuhle barvu,“ pokračuje povzneseně. „Je nejhezčí.“

Fräulein Inge zatím sebrala květiny a dala je do vázy.

„Nyní,“ řekne, „bude lépe, když se přemístíte do návštěvního salonku, tam budete mít na vyprávění větší klid.“

Matka protestuje: „Ne, nechci tam jít. Je to ošklivý pokoj, je ošklivý a studený.“

„Není ani ošklivý, ani studený,“ odpoví fräulein Inge, „a navíc tam stále chodíte s vaší přítelkyní.“

„Já nemám přítelkyně!“